

DANIŞMA MECLİSİ S. Sayısı : 264

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Adalet, Anayasa ve Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonları Raporları. (1/478)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Başkanlığı

Sayı : K. K. T. D. 18/101-1262/04935

19 Ağustos 1982

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığımıza arzı Bakanlar Kurulunca 16.8.1982 tarihinde kararlaştırılan «1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı» ile gerekçesi ekli olarak gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülend ULUSU

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Sıkıyönetim Komutanlığınca 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3/c Maddesi uyarınca yasaklanıp toplanan bant, kitap, dergi, gazete gibi yayın ve haberleşme araçlarından bir bölümü müsadere edilmediğinden bunların sahiplerine iadesi Kamu düzeni açısından sakıncalı bulunmaktadır. Bu nedenle, bu tür yayın ve haberleşme araçlarının imhasının temini için 1402 Sayılı Kanunun 3/c bendinin değiştirilmesi zarureti doğmuştur.

Sıkıyönetim bölgesi dışına çıkarılan kişilerin, bölge dışına çıktıktan sonra nerede buldukları ve faaliyetleri sıkıyönetim komutanlığınca bilinmemektedir. Bu nedenle, yapılan değişiklikle bu kişilere bölge dışına çıkarıldıklarından gittikleri yeri ve ikametgâhlarını ve ayrılışlarında gidecekleri yer ve adresi ile zamanını güvenlik makamlarına bildirme yükümlülüğü getirilmekte ve aksine davrananlar hakkında cezai müeyyide öngörülmektedir.

Sıkıyönetim Kanununun 17 nci maddesinin ilk fıkrası değiştirilerek Sıkıyönetim ilanından sonra sıkıyönetim ilan ve faaliyetleriyle ilgili olarak 15 inci maddede yazılı suçları işleyenlerin cezalarının artırılacağı hükme bağlanmıştır. Bu değişiklik ile 16 ncı maddeden dolayı verilen cezalar ile Sıkıyönetim Personelinin Sıkıyönetim faaliyetleri ile ilgili olarak işledikleri suçlardan dolayı verilen cezaların artırılması önlenmiştir. Askerî Yargıtayın içtihadlarına göre 16 ncı madde uyarınca verilecek cezaların 17 nci madde uyarınca artırılması mümkün değildir. Bu suçların cezalarının artırılması 17 nci maddenin tedvin amacına ters düşmektedir. Sıkıyönetim Kanununun 14 üncü maddesinin kapsamına giren personelin cezalarının 17 nci madde uyarınca artırılmasının izahı mümkün değildir. Çünkü 17 nci madde ile Sıkıyönetim ilan ve faaliyetleri ile ilgili suçlar ve suçlular esas alınmıştır. Amaç Sıkıyönetim ilanına sebep olan suçları işleyenleri daha şiddetli cezalandırmaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. — Sıkıyönetim Komutanlığınca 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 3/c maddesi gereğince yasaklanıp toplanan bant, kitap, dergi ve gazete gibi yayın ve haberleşme araçlarından bir bölümünün müsaderesi olanaksız ise de sahiplerine iadesi de kamu düzeni açısından sakıncalı görüldüğünden komutanlıklarca bir yerde muhafaza edilmekte veya imhası yoluna gidilmektedir. Ancak bu gibi yayın ve haberleşme araçları hakkında ne gibi işlem yapılacağına dair açık bir yasa hükmü yoktur. Bu ise, uygulamada duraksamalara neden olmaktadır. Duraksamalara engel olmak ve sakıncalı görülen yayın ve haberleşme araçlarından müsaderesi yapılamayanların imhası veya bir kamu kurumuna teslimini sağlamak amacıyla anılan yasa maddesinin (c) bendinin değiştirilmesinin yararlı olacağı kanaatine varılmıştır.

Madde 2. — Sıkıyönetim bölgesi dışına çıkarılan kişilerin, bölge dışına çıktıktan sonra nerede buldukları ve faaliyetleri sıkıyönetim komutanınca bilinmemektedir. Halbuki genellikle sakıncalı olan bu kişilerin nerede olduklarının ve ne yaptıklarının kontrol edilmesi kamu düzeni ve sıkıyönetim faaliyetleri açısından önem arz etmektedir. Bu nedenle bu kişilere, bölge dışına çıkarıldıklarında, gittikleri yeri ve ikametgâhlarını ve ayrılışlarında gidecekleri yer ve adresi ile zamanını güvenlik makamlarına bildirme yükümlülüğü getirilmekte ve aksine davrananlar hakkında cezai müeyyide öngörülmektedir.

Madde 3. — 2301 sayılı Kanunla 1402 sayılı Kanunun 17 nci maddesi değiştirilirken, sıkıyönetim ilanından sonra dahi mütenebbi olmayan kişilerin sıkıyönetim ilanına neden olan fiilleri ile sıkıyönetim faaliyetlerine ilişkin fiilleri işleyenlerin cezasının artırılması amaçlanmıştır. Ancak, maddenin yazılış şekli uygulamada farklılıklara yol açmış ve örneğin 16 ncı madde ile 14 üncü maddeye aykırı davrananların dahi cezalarının artırılması yoluna gidilmiştir. Halbuki Askerî Yargıtay içtihatlarında belirtildiği üzere, 16 ncı maddeye aykırı hareket edenlere verilen cezaların 17 nci maddeye göre artırmaya tabi tutulmasına olanak yoktur. Keza, Askerî Yargıtay Başkanlığının anılan 17 nci madde ile ilgili düşüncelerini içeren yazılarında belirtildiği gibi «...bu madde ile (17 nci madde) sıkıyönetim ilan ve faaliyetleri ile ilgili suçlar ve suçlular esas alındığına göre, sıkıyönetim mahkemelerince yargılanan ve 14 üncü maddenin kapsamına giren personel hakkında verilen cezalarda da bu hükmün uygulanmasının izahı yapılamamaktadır.» Bu hukuksal tereddütlerin giderilmesi, uygulamada birlik ve beraberliğin sağlanması ve maddeye açıklık getirilmesi amacıyla 17 nci maddede değişiklik yapılmasına zaruret duyulmuştur.

Madde 4. — Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Madde 5. — Kanunu Bakanlar Kurulu yürütecektir.

T. C.

Danışma Meclisi

Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu

Sayı : 157

Konu : Komisyon görüşünün bildirilmesi

3 Eylül 1982

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Esas Komisyon olarak komisyonumuza havale edilmiş bulunan «1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı» hakkında Başkanlıkça Komisyonunuz görüşünün alınması uygun görüldüğünden Danışma Meclisi İçtüzüğü'nün 33 üncü ve 36 ncı maddeleri gereğince tasarı hakkında görüşlerinizin Komisyonumuza bildirilmesini saygılarımla rica ederim.

Halil İbrahim KARAL

Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri
Komisyonu Başkanı Y.

Adalet Komisyonu Raporu

T. C.
Danışma Meclisi
Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/478
Karar No. : 8

22 Ekim 1982

MİLLİ SAVUNMA, İÇİŞLERİ VE DIŞİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Esas Komisyon olarak komisyonunuza havale edilmiş bulunan «1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı» hakkında İçtüzüğün 33 ve 36 ncı maddeleri uyarınca Komisyonumuzdan görüş bildirilmesi istemine havi 3.9.1982 gün ve 157 sayılı yazınız gereğince sözü geçen kanun tasarısı Komisyonumuzun 21.10.1982 günlü 2 nci Birleşiminde ilgili bakanlıkların temsilcilerinin katılmasıyla incelenip görüldü.

1. Tasarının birinci maddesinin 4 üncü satırındaki «Veya» kelimesinden sonra «Bunlara» kelimesinin ilavesi ve 7 nci satırındaki «Toplatmak» kelimesinden sonraki (,) ün (;) olarak düzeltilmesi suretiyle madde benimsenmiştir.

2. Tasarının ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

3. Tasarının üçüncü maddesine, üyelerimizden M. Fevzi UYGUNER'in önerisi üzerine. Devletin siyasi, malî, iktisadî, askerî veya idarî güvenliğini bozacak nitelikteki kaçakçılık suçunu işleyenlere verilecek cezanın artırılması da gerektiğinden 1402 sayılı Kanunun ek 4 üncü maddesinin metne ilavesi ile madde amaca uygun şekilde kapsamı genişletilmek suretiyle yeniden düzenlenmiştir.

4. Tasarının yürürlüğe ilişkin dört ve yürütmeye ilişkin beşinci maddeleri aynen kabul edilmiştir. Raporumuz saygı ile arz olunur.

Rıfat BAYAZIT
Başkan

M. Fevzi UYGUNER
Başkanvekili

Enis MURATOĞLU
Sözcü

Serda KURTOĞLU
Kâtip
Bulunmadı

Yavuz ALTOP
Üye
Bulunmadı

İbrahim BARANGIL
Üye

Necip BİLGE
Üye

Halil ERTEM
Üye

Halil GELENDOST
Üye
Bulunmadı

Abdullah Pulat GÖZÜBÜYÜK
Üye
Bulunmadı

Beşir HAMİTOĞULLARI
Üye
Bulunmadı

Ömer Adnan OREL
Üye

Turgut YEĞENAĞA
Üye
İmzada bulunmadı

TC
Danışma Meclisi
Millî Savunma, İçişleri ve
Dışişleri Komisyonu
Sayı : 18
Esas No. : 1/478

10 Kasım 1982

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Esas Komisyon olarak Başkanlıkça Komisyonumuza havale edilmiş bulunan «1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı» 9 Kasım 1982 tarihli toplantımızda görüşülürken söz konusu tasarının birinci maddesinde yer alan «..... müsaderesine mahkemece karar verilmemekle birlikte Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakıncalı görülen kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plak, bant gibi biçimle evrakın, yayın ve haberleşme araçlarının Sıkıyönetim Komutanlıklarınca imha edilmesine yetki veren bu hükmün Anayasaya aykırı düştüğü hususunda tereddüt hâsıl olmuştur.

Ayrıca yürürlük maddesi ile ilgili 4 üncü maddenin değiştirilmesi konusunda verilen önerge ile getirilmek istenen hükmünde Anayasaya uygun olup olmadığı konusunun da Komisyonumuzdan sorulmasına karar verilmiştir.

Görüşünüzün en geç on gün içinde Komisyonumuza bildirilmesini rica ederim.

Eşref AKINCI
Millî Savunma, İçişleri ve
Dışişleri Komisyonu Başkanı

Anayasa Komisyonu Raporu

TC
Danışma Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No. : 1/478
Karar No. : 9
Sıra No. : 16

3 Aralık 1982

MİLLÎ SAVUNMA, İÇİŞLERİ VE DİŞİŞLERİ KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Danışma Meclisi Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu tarafından Anayasa Komisyonu Başkanlığına 10.11.1982 gün ve 17 sayılı karar üzerine yapılan inceleme sonunda aşağıdaki rapor düzenlenmiştir.

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla Değişik Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısını ve yürürlük maddesi ile ilgili 4 üncü maddesinin değiştirilmesi konusunda verilen önerenin, Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonunda 9.11.1982 tarihinde görüşülmesi sırasında, 1402 sayılı Kanunun 2301 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (c) bendinde yapılan istenen değişikliğin ve sözü edilen önerge ile getirilmek istenen hükmün Anayasaya uygun olup olmadığı konusunda tereddüt hâsıl olduğundan bu hususlarda Anayasa Komisyonundan görüş alınmasına karar verildiği anlaşılmış bulunmaktadır.

Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Başkanlığının 10.11.1982 gün ve 17 sayılı yazısının son cümlesinde Anayasa Komisyonu görüşünün en geç 10 gün içinde bildirilmesi istenilmiş ise de Genel Kurulda bütçe müzakerelerinin devamı süresince Komisyon toplantıları yapılmadığından bu süreye uyum sağlanmasına imkân bulunmadığı anlaşılmıştır.

Konunun esasına gelince :

Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Başkanlığının sözü edilen karara müstenit yazısı ile Anayasa Komisyonunda görüş alınmasına gerek görülen hususlar iki noktada toplanmaktadır.

Birinci husus tasarının birinci maddesi ile 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu 2301 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (c) bendinde yapılmak istenen değişikliğin Anayasaya aykırı düşüp düşmediği hususunda Komisyonlarında tereddüt usule gelmesi ve ikinci husus olarak yürürlük maddesi ile ilgili 4 üncü maddenin değiştirilmesi konusunda verilen önerge ile getirilmek istenen hükmün Anayasaya uygun olup olmadığı konusunda Komisyonumuzdan görüş alınmasına karar verilmesinden ibarettir.

Tasarının birinci maddesi ile 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu 3 ncu maddesinin (c) bendinde yapılmak istenen değişiklik «Sıkıyönetim Komutanlığınca basımı, yayımı ve dağıtılması yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plâk, bant gibi biçimle evrakın yayın ve haberleşme araçlarının toplatma», cümlesinden sonra eklenmek istenen «müsaderesine karar verilmemekle birlikte, sıkıyönetim komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak» cümlesidir.

Kanun tasarısının genel gerekçesine göre sözü edilenlerden «bir bölümü müsadere edilemediğinden bunların sahiplerine iadesi de kamu düzeni bakımından sakıncalı görüldüğünden bu tür yayın ve haberleşme araçlarının imhası zarureti doğmakta olması nedeni ile maddede sözü edilen değişiklik yapılmak istenmektedir.

Tasarının birinci maddesi ile ilgili gerekçeye göre de «bir kısmı müsadere edilemeyen bu yayın ve haberleşme araçları hakkında yapılacak işlem konusunda uygulamada usule gelen duraksamaları gidermek ve bunların imhasının veya bir kamu kurumuna teslimini sağlamak amacıyla kanun maddesinin değiştirilmesi» istenmektedir.

Sıkıyönetim Komutanlığınca yasaklanıp toplatılan bant, kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart ve plak gibi yayın ve haberleşme araçları hakkında, mahkemesince müsadere veya iade kararı verilmiş ise Anayasanın 138 inci maddesinin son fıkrası uyarınca yasama ve yürütme organları ile idare mahkeme kararına uymak zorundadırlar. Bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. Esasen tasarının bu hususa yönelik bir yönü bulunmamaktadır.

Ancak sıkıyönetim komutanlıklarınca yasaklanan ve toplatılan ve yukarıda sözü edilen yayın ve haberleşme araçları hakkında mahkemesince müsadere konusunda bir karar verilmemesi veya verilememesi ve aynı zamanda bunların iadelerinin de kamu düzeni bakımından sakıncalı görülmesi hallerinde ise uygulamada haklı duraksamalara neden olması ve yine iadelerinin istenmesi ve buna rağmen iadeleri halinde kamu düzeninin bozulacağı düşüncesi ile iade edilmeyenlerinin tazminat davalarına konu yapılmaları ve bu gibi hallerde sıkıyönetim komutanlıklarına imha veya bir kamu kurumuna teslim yetkisi de verilmemesi nedenleri kanun değişikliği ihtiyacını ortaya çıkarmış bulunmaktadır.

Anayasanın 122 nci maddesinin ikinci fıkrasında «sıkıyönetim süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu sıkıyönetim halinin gerekli kıldığı konularda kanun hükmünde kararname çıkarabilir» denilmekte bulunmasına göre gerekli hallerde bu konu ile ilgili olarak kanun hükmünde kararnemelerle sıkıyönetim komutanlıklarına esasen böyle bir yetkinin verilebileceği kuşkusuz bulunmaktadır. Bu hususta göz önünde tutulduğu suretle Türk milleti adına yasama yetkisini kullanan Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı hususta kanun değişikliği ile kamu düzeninin gerektirdiği hallerde sıkıyönetim komutanlıklarına imha yetkisi vermesinde de Anayasaya aykırı bir durum doğmayacağı sonucuna varılmıştır. Diğer yandan Anayasanın 15 inci maddesinin 1 inci fıkrası da Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirlerin sıkıyönetim hallerinde alınabileceğini açıkça ifade etmiş bulunmaktadır.

Tasarının 4 üncü maddesi ile ilgili değişiklik önergesine gelince :

Danışma Meclisi Üyesi Sayın Aydın Tuğ tarafından verilen değişiklik önergesi ise tasarının sadece 1 inci maddesinin yürürlük tarihi ile ilgili bulunmaktadır.

Tasarının 1 inci maddesi, 2 ve 3 üncü maddeleri gibi yeni bir ceza hükmü getirmemesi veya ceza miktarlarını artıran bir hükmü içermemesine göre ve gerekçede belirlenen nedenlere nazaran bu yönü ile önerenin Anayasaya aykırı bir hükmü ihtiva etmediği sonucuna varılmış bulunmaktadır.

Gereğini bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

<i>Orhan ALDIKAÇTI</i> Başkan	<i>Kemal DAL</i> Başkanvekili	<i>Şener AKYOL</i> Sözcü
<i>Abbas GÖKÇE</i> Kâtip (Bulunamadı.)	<i>Tevfik Fikret ALPASLAN</i> Üye	<i>Fuat AZGUR</i> Üye
<i>Bekir Sami DAÇE</i> Üye	<i>Akiş ERGİNAY</i> Üye	<i>Azmi ERYILMAZ</i> Üye
<i>Feyzi FEYZİOĞLU</i> Muhalefetim var. Üye	<i>Halil İbrahim KARAL</i> Muhalefetim var. Üye	<i>A. Mümin KAVALALI</i> Üye
<i>Feridun Şakir ÖĞÜNÇ</i> Üye	<i>İsa VARDAL</i> Muhalefet yazım eklidir. Üye	<i>Muammer YAZAR</i> Muhalefet yazım eklidir. Üye

KARŞI OY YAZISI

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun değişik 31 c bendinde yapılması düşünülen değişikliğin aşağıdaki önem doğrultusunda yapılması halinde Anayasaya aykırılığının söz konusu olamayacağı görüşümdedir :

«....., müsaderesine karar verilmemekle beraber, Sıkıyönetim Komutanlarınca kamu düzeni bakımından sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhasına karar verilmesini sıkıyönetim mahkemelerinden isteyebilmek ve mahkeme kararına kadar, sahiplerine iade etmeyerek bir yerde muhafaza edebilmek.....»

Prof. Dr. Feyzi FEYZİOĞLU

MUHALEFET ŞERHİ

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununda yapılmak istenen değişiklik, «müsadere» gibi son derece tipik olarak yargı yetkisine giren bir görevin yürütme organına verilmesi gibi çok ciddi bir Anayasaya aykırılık sorununu çıkarmaktadır. Bu bakımdan, adı geçen kanun değişikliğinde, Sıkıyönetim Mahkemesine ait olan bir yargı yetkisini, sıkıyönetim komutanına vererek, yürütme yetkisi haline getirilmesinin, temel olarak Anayasa fikrine, özel olarak da Anayasanın 9 uncu maddesine açıkça aykırı olduğu kanaatindeyim.

Halil İbrahim KARAL

MUHALEFET ŞERHİ

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (c) bendinde yapılmak istenilen değişiklik;

«Sıkıyönetim komutanlığınca basımı, yazımı ve dağıtılması yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plak, bant gibi bilcümle evrakın yayın ve haberleşme araçlarının toplatma», cümlesinden sonra : «Müsaderesine karar verilmemekle birlikte, sıkıyönetim komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak» cümlesidir.

Bu cümlenin getirilmesindeki amaç mahkemelerce müsadereesine karar verilmeyen ancak sıkıyönetim komutanlarınca «kamu düzenini bozucu» nitelikte bulunduğu kanısına varılan yukarıda sayılan eşyanın imha edilebilmesi yetkisinin sıkıyönetim komutanlıklarınca kullanılabilmesidir.

Yeni kabul edilen 1982 tarihli Anayasamızın 26, 27, 28, 29 ve müteakip maddelerinde; kamu düzenini bozucu nitelikte kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plak, bant gibi biçimle evrak ve yayın ve haberleşme araçlarının bazılarını, dağıtılmasını ve bulundurulmasını, yasaklamıştır.

Sıkıyönetim komutanlıklarınca yasaklanan bu gibi yayın araçlarının faileri meçhul olduğu hallerde müsadereeleri sıkıyönetim mahkemelerinden her zaman istenilmesi mümkündür. Sanıklar birlikte elde edilen bu gibi eşyanın âkibeti ise; yapılacak yargılama sonunda mahkemenin vereceği kararla belli olacaktır. Mahkeme müspet veya menfi bir karar verme durumunda olacaktır. Mahkemenin iade kararı vermesi halinde sıkıyönetim komutanlığınca bu yayınların kamu düzenini bozucu nitelikte olduğu kabul edilerek imhası yoluna gidildiğinde mahkemenin vermiş olduğu kararı değiştirmiş olacağından, bu takdirde Anayasamızın 138 inci maddesi ihlal edilmiş olur.

Şayet mahkeme yaptığı duruşma sonucu bu konuda müspet veya menfi bir karar vermemiş ise o takdirde mahkemeden ek bir karar istenilmesi her zaman mümkündür. Sıkıyönetim mahkemeleri normal mahkemelerden daha seri çalıştıklarından kısa bir zaman içerisinde karar almak mümkündür.

Yukardan beri açıkladığım gerekçeye göre 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla değişik 3/c bendine eklenilmek istenen «müsadereesine karar verilmemekle birlikte, sıkıyönetim komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak» cümlelerinin Anayasamızın 138 inci maddesine aykırı olacağı görüşünde olduğumu arz ederim.

İsa VARDAL

KANUNUN YÜRÜRLÜĞÜNÜN SÜRE İLE SINIRLANMAMASINA İLİŞKİN KARŞI OY YAZISI

Anayasa Komisyonunun (Komisyonumuzun) Anayasaya aykırı olmadığını çoğunlukla kabul ettiği metin şöyledir: «Müsadereesine karar verilmemekle birlikte, Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak.» Bu metne ve dayandığı gerekçeye göre Sıkıyönetim Komutanlığı kitap, broşür, dergi, gazete, plak ve bant gibi her türlü süreli ve süresiz yayını ve haberleşme araçlarını toplattırdıktan sonra hukuki mevzuat gereğince müsadere olunmasa bile sahiplerine iadesi, Komutanlıkça sakıncalı görüldüğü takdirde, bunlar imha edilebilecektir.

1924 Anayasamız istisnâ ve istisnâki, 1961 ve 1982 Anayasalarımızda taşınmaz mallar için bedeli ödenerek kamulaştırmayı kabul etmiş, mülkiyet hakkının kullanılmasına sınırlamalar getirmiş fakat bu hakkı sınırlı da olsa her zaman tanımışlardır. Söz konusu tasarı, mülkiyet hakkına sınırlamakla yetinmeyip onu tamamen ortadan kaldırdığı için Anayasaya aykırıdır. Ancak 12 Eylül 1980 tarihinden önce memleketin ne hale düşürüldüğü herkesçe bilinmektedir. Bilinen bu çok vahim durumdan kurtulmanın zorunlu kıldığı hareketler, meşruluğunu, Devletin, en kutsal hak olan, hayat hakkından almaktadır. Konumuzu ilgilendiren ve dayanılması mümkün olan ya da gereken bir hüküm de 1961 Anayasamızın geçici 15 inci maddesi hükmüdür. Bu maddenin son fıkrası, belli dönem içinde çıkarılan ve çıkarılacak olan kanunların Anayasaya aykırılığının ileri sürülemeyeceği kuralını koymuştur. Bu hüküm, kanun yapılırken Anayasa kurallarının göz önüne alınması gerekmediği anlamında değildir ve böyle bir amaç da gütmemektedir. Anayasamız bu maddesi ile bir tasfiye dönemi kabul etmiş ve bu dönemde zorunlu tasfiyelerin yapılabilmesi için anayasal imkân sağlamıştır.

Konumuzu teşkil eden tasarı, orada gösterilen şeyler üzerinde mülkiyet hakkına dayanılmayacağı esasını getirmektedir. Hal böyle olunca, her tasfiye kanununda olduğu gibi burada da yürürlük süresinin belli edilmesi şarttır.

12 Eylül 1980 öncesinin yarattığı veya yaratabileceği tortuların silinmesi için çıkarılan bir kanunun normal ve huzurlu ortam sürerken şu veya bu sebeple yeniden ilan olunabilecek bir Sıkıyönetim halinde de

uygulanmasına imkân verilmesine gereksinim yoktur. Zira o hallerde muhtaç olunulacak yasal hükümlerin «Kanun Hükümünde Kararname»lerle hemen elde edilmesi olanağı vardır. Yargı işinin devamlı olarak yürütme organına terk olunması bizim anayasal hukukumuzda uygun düşmez.

Bu itibarla «müsaderesine karar verilmemekle birlikte Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için» ibaresinin halen mevcut olan Sıkıyönetimin kaldırıldığı tarihte yürürlükten kalkacağına dair bir açıklama getirmek gereklidir. Anayasaya sadakat fikrine vakıf ve sahip olan kamuoyunun bu beklentisi de böylece değerlendirilmiş olacaktır.

2 Aralık 1982

Muammer YAZAR

Anayasa Komisyonu Üyesi

Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu Raporu

TC

Danışma Meclisi
Millî Savunma, İçişleri ve
Dışişleri Komisyonu
Esas No. : 1/478
Karar No. : 8

17 Aralık 1982

DANIŞMA MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve gerekçesiyle konuya ilişkin Anayasa ve Adalet Komisyonları raporları ilgili Bakanlık temsilcilerinin de katılmaları ile Komisyonumuzca incelenip görüşüldü.

Tasarının tümü ve maddeleri ayrı ayrı tartışıldı.

Tasarının birinci maddesinin gerekçesinin incelenmesinde, müsaderesine karar verilmeyen basılı belgeleri basan matbaalar ile imhasına karar verilmeyen plak ve bant yapım yerlerinin kapatılmasının amaçlanmadığı, müsaderesine karar verilmemekle birlikte Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakıncalı görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak yetkisini Sıkıyönetim Komutanlıklarına verilmesinin amaçlandığı anlaşılarak tasarıyı gerekçeye uygun hale getirmek ve bu çelişkili durumu ortadan kaldırmak için «bunları basan matbaaları, plak ve bant yapım yerlerini kapatmak» ibaresinin yeri değiştirilerek «yayın ve haberleşme araçlarını toplatmak» tabirinin sonuna alınmıştır. Böylece maddenin yürürlükteki şekli aynen korunmuş, yeni ilave yürürlükteki maddenin sonuna yapılmıştır. Yine tasarının birinci maddesinde bulunan «sansür koymak» kelimelerinden önce Adalet Komisyonun da görüşüne uyularak «bunlara» kelimesi ilave edilmiştir. «toplatmak» kelimesinden sonraki «virgül», «noktalı virgül» olarak değiştirilmiştir.

Tasarının ikinci maddesi Hükümetten gelen şekli ile Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Tasarının üçüncü maddesinde Adalet Komisyonunca yapılan değişiklik Komisyonumuzca da benimsenmiş ve kanunun ek dördüncü maddesinde yazılı suçlarda bu Kanun kapsamına dahil edilerek madde bu değişiklik ile kabul edilmiştir.

Tasarının yürürlük maddesi yasanın yayımı tarihinde yürürlüğe gireceğini hükme bağlamıştır. Ülkemizde Sıkıyönetimin ilk ilan tarihi olan 26 Aralık 1978 gününden beri Sıkıyönetim Komutanlıklarınca toplatılan ve sahiplerine iadesi sakıncalı görülen ve elde birikmiş basılı belge, plak ve bant gibi malzemeler vardır. Bunlar üzerinde de Sıkıyönetim Komutanlıklarının imha yetkilerinin olabilmesi için tasarının birinci maddesinin 26 Aralık 1978 tarihinden geçerli olması benimsenmiştir. Madde bu değişiklik ile kabul edilmiştir.

Tasarının yürütmeye ilişkin beşinci maddesi Hükümetten gelen şekli ile aynen kabul edilmiştir. Raporumuz Danışma Meclisi Başkanlığına saygı ile sunulur,

Eyref AKINCI
Başkan

Avni MÜFTÜOĞLU
Kâtip

İsmail Hakkı DEMİREL
Üye

Necdet GEBOLOĞLU
Üye

Abdullah Asım İĞNECİLER
Başkanvekili

Ramzi BANAZ
Üye

Ali DİKMEN
Üye
(İmzada bulunamadı)

Lâmi SÜNGÜ
Üye

Halit ZARBUN
Üye
(İmzada bulunamadı)

Aydın TUĞ
Sözcü

Ender CİNER
Üye

Adnan ERSÖZ
Üye
(Toplantıda bulunamadı)

Namık Kemal YOLGA
Üye

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«(c) Söz, yazı, resim, film ve sesle yapılan her türlü yayım, haberleşme, mektup, telgraf vesair mersuleleri kontrol etmek, gazete, dergi, kitap ve diğer yayınların basımını, yayım, dağıtımını, birden fazla sayıda bulundurulmasını veya taşınmasını veya sıkıyönetim bölgesine sokulmasını yasaklamak veya sansür koymak; Sıkıyönetim Komutanlığınca basımı, yayımı ve dağıtılması yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plâk, bant gibi biçimle evrakı, yayım ve haberleşme araçlarını toplatmak, müsadereesine karar verilmemekle birlikte, Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak, bunları basan matbaaları, plâk ve bant yapım yerlerini kapatmak; yayına yeni girecek gazete ve dergilerin çıkarılmasını izne bağlamak.»

MADDE 2. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla değişik 16 ncı maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sıkıyönetim bölgesinden çıkarılanlardan, sıkıyönetim bölgesine veya yerleşmesi yasaklanmış mahalle izinsiz girenler ile gittikleri yerdeki güvenlik makamlarına ükâmetgâhlarını veya buradan ayrılışlarında gidecekleri yer ve adres ile zamanını bildirmeyenler üç aydan dört aya kadar, tekrâründe dört aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.»

MADDE 3. — 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 sayılı Kanunla değişik 17 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sıkıyönetim ilanından sonra Sıkıyönetim ilan ve faaliyetleriyle ilgili olarak bu Kanunun 15 inci maddesinde yazılı suçları işleyenlere verilecek muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezaları artırılır. Bu artırma, o suç için muayyen olan cezanın üçte birinden az olmamak üzere iki katına kadardır. Ancak, Sıkıyönetim görevlileri aleyhine işlenen suçlardan muayyen olan ceza iki kat artırılır. Şu kadar ki verilecek cezalar o fiil için muayyen olan cezanın azami haddini aşamaz.»

ADALET KOMİSYONU'NUN KABUL ETTİĞİ
METİN

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 Sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«(c) Söz, yazı, resim, film ve sesle yapılan her türlü yayım, haberleşme, mektup, telgraf vesair mersuleleri kontrol etmek, gazete, dergi, kitap ve diğer yayınların basımını, yayımını, dağıtımını, birden fazla sayıda bulundurulmasını veya taşınmasını veya sıkıyönetim bölgesine sokulmasını yasaklamak veya bunlara sansür koymak; Sıkıyönetim Komutanlığınca basımı, yayımı ve dağıtılması yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plak, bant gibi biçimle evrakı, yayın ve haberleşme araçlarını toplatmak; müsaderesine karar verilmemekle birlikte, Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak, bunları basan matbaaları, plak ve bant yapım yerlerini kapatmak yayına yeni girecek gazete ve dergilerin çıkarılmasını izne bağlamak.»

MADDE 2. — Tasarının ikinci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 Sayılı Kanunla değişik 17 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sıkıyönetim ilanından sonra sıkıyönetim ilan ve faaliyetleriyle ilgili olarak bu Kanunun 15 inci maddesinde yazılı suçlarla ek 4 üncü maddesinde yazılı suçları işleyenlere verilecek muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezaları o suç için muayyen olan cezanın üçte birinden az olmamak üzere iki katına kadar artırılır. Ancak, Sıkıyönetim görevlileri aleyhine işlenen suçlarda muayyen olan ceza iki kat artırılır. Şu kadarki verilecek cezalar o fiil için muayyen olan cezanın azamî haddini aşamaz.»

MİLLÎ SAVUNMA, İÇİŞLERİ VE DIŞİŞLERİ
KOMİSYONU'NUN KABUL ETTİĞİ METİN

1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 Sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«(c) Söz, yazı, resim, film ve sesle yapılan her türlü yayım, haberleşme, mektup, telgraf vesair mersuleleri kontrol etmek, gazete, dergi, kitap ve diğer yayınların basımı, yayımı, dağıtımını, birden fazla sayıda bulundurulmasını veya taşınmasını veya Sıkıyönetim bölgesine sokulmasını yasaklamak veya bunlara sansür koymak; Sıkıyönetim Komutanlıklarınca basımı, yayımı ve dağıtılması yasaklanan kitap, dergi, gazete, broşür, afiş, bildiri, pankart, plak, bant gibi biçimle evrakı yayın ve haberleşme araçlarını toplatmak; bunları basan matbaaları, plak ve bant yapım yerlerini kapatmak; müsaderesine karar verilmemekle birlikte, Sıkıyönetim Komutanlıklarınca sahiplerine iadesinde sakınca görülenlerin imhası için gerekli önlemleri almak, yayına yeni girecek gazete ve dergilerin çıkarılmasını izine bağlamak.»

MADDE 2. — Tasarının ikinci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 2301 Sayılı Kanunla Değişik 17 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Sıkıyönetim ilanından sonra Sıkıyönetim ilan ve faaliyetleriyle ilgili olarak bu kanunun 15 inci maddesinde yazılı suçlarla ek dördüncü maddesinde yazılı suçları işleyenlere verilecek muvakkat hürriyeti bağlayıcı cezalar ile para cezaları o suç için muayyen olan cezanın üçte birinden az olmak üzere iki katına kadar artırılır. Ancak, Sıkıyönetim görevlileri aleyhine işlenen suçlarda muayyen olan ceza iki kat artırılır. Şu kadarki verilecek cezalar o fiil için muayyen olan cezanın azamî haddini aşamaz.»

(Hükümetin Teklifi)

MADDE 4. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

16 . 8 . 1982

Başbakan

B. Uluşu

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

Z. Baykara

Devlet Bakanı

Prof. Dr. M. N. Özdaş

Dışişleri Bakanı

I. Türkmen

Ticaret Bakanı

K. Cantürk

Tarım ve Orman Bakanı

Prof. Dr. S. Özbek

Kültür ve Turizm Bakanı

I. Evliyaoğlu

Devlet Bakanı

S. R. Pasin

Adalet Bakanı

C. Menteş

Maliye Bakanı

A. B. Kafaoğlu

Sağlık ve Sos. Yrd. Bakanı

Prof. Dr. K. Kılıçturgay

Çalışma Bakanı

Prof. Dr. T. Esener

İmar ve İskân Bakanı

Prof. Dr. A. Samsunlu

Devlet Bakanı

Prof. Dr. I. Öztrak

Millî Savunma Bakanı

Ü. H. Bayülken

Millî Eğitim Bakanı

H. Sağlam

Gümrük ve Tekel Bakanı

Prof. Dr. A. Bozer

Sanayi ve Tek. Bakanı

M. Turgut

Köy İş. ve Koop. Bakanı

M. R. Güney

Devlet Bakanı

M. Özgüneş

İçişleri Bakanı

S. Çetiner

Bayındırlık Bakanı

Dr. T. Önalp

Ulaştırma Bakanı

Prof. Dr. M. Aysan

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

F. İlkel

Gençlik ve Spor Bakanı

V. Özgül

Sosyal Güvenlik Bakanı

S. Şide

(Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 4. — Tasarının dördüncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının beşinci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Millî Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonunun kabul ettiği metin)

MADDE 4. — Bu Kanun, birinci maddesi 26 Aralık 1978 tarihinden geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Tasarının beşinci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

